

Škola na dálku? Děti ztrácejí chuť učit se, všímá si 77 % rodičů.

Motivaci potřebují i přemýšlivé děti

Praha, 29.3.2021 – Distanční výuka znamená pro děti, rodiče i učitele každodenní výzvu. Zároveň ale přinesla příležitost nespolehat na vyjeté koleje, více se vzdělávání dětí věnovat a zamyslet se i nad jejich motivací k učení. Každý další den výuky na dálku ukazuje, jak důležité je vědět, co vlastně děti k učení může motivovat a jak jim pomoci vše zvládat. Ještě naléhavěji to platí pro přemýšlivé děti.

Co vlastně děti k učení motivuje? Podle Martina Kozla, spoluředitele vzdělávacího programu Učitel naživo, je to přirozená dětská touha objevovat svět a přijít na to, jak věci okolo fungují. „Jako dospělí se snažíme děti vést k tomu, aby svou motivaci k učení směřovaly k nějakým konkrétním cílům – třeba aby se naučily zavázat si tkaničku. Děti jsou ale motivované k tomu, co jim zrovna teď dává největší smysl, zatímco my dospělí vidíme smysl často v jiných věcech, třeba v čištění zubů. Je nesmírně důležité nezadusit v dětech tu přirozenou touhu objevovat svět, a propojovat ji s těmi záměry, které i my považujeme za smysluplné,“ myslí si Martin Kozel.

Přechod na distanční výuku přinesl v zájmu dětí o učení zásadní změny – většinou k horšímu. Zvyknout si na školu online, nepodléhat potížím a navíc mít chuť se učit je pro velkou část dětí obtížné. Martin Kozel si všímá, že se zájem o učení vytrácí. „To není dobrá zpráva, motivace je ve vzdělávání zásadní – ovlivňuje, kolik se toho děti naučí během on-line výuky, ale také jakou budou mít chuť dál studovat. Distanční výuka přinesla pro děti hodně nových situací a učení je najednou mnohem více jejich vlastní odpovědností,“ vysvětluje Martin Kozel.

Klesající zájem dětí ve vztahu ke škole zaznamenávají i rodiče, jak ukázala studie v rámci výzkumného projektu Život během pandemie. Podle 77 % rodičů jsou jejich děti nyní určitě méně nebo spíše méně motivované k učení než v době tradiční výuky ve škole. „Za klíčové považují 25 % rodičů, kteří říkají, že motivace určitě poklesla. Je třeba připravit programy, které na to budou po skončení pandemie reagovat – summer campy, doučování, podpora volnočasových aktivit a socializace. Jinak riskujeme, že se v Česku zvýší počet early leavers – tedy studentů, kteří nedokončí ani střední školu, což má obrovské dopady ekonomické i společenské,“ varuje sociolog Daniel Prokop z agentury PAQ Research, jeden z autorů výzkumu.

Přemýšlivé děti potřebují znát smysl učení

Potřeba znát motivaci a podporovat ji platí dvojnásob pro přemýšlivé děti. Zásadní je přístup, který jejich přirozené zvědavosti dá prostor. Jak říká Lenka Eckertová, ředitelka Nadace RSJ, v opačném případě může ztráta zájmu o učení vést k tomu, že přemýšlivé děti začnou unikat do jiné reality. „Obvykle se pídí po smyslu, principech dějů a podstatě věcí. Pátrají po příčinách, do hloubky promýšlí důsledky. V současné pandemické situaci je tudíž standardní školní učivo nemusí vůbec motivovat, ať se učitelé snaží sebevíc. Navíc jsou děti doma často rozptylovány a jejich soustředění na výuku přes monitor je

mělké. Přemýšlivé děti tak mohou unikat do svých světů, které fungují podle předvídatelných pravidel a lze v nich udržet kontrolu – třeba do světa počítačových her. Rodiče by měli vnímat, zda to pro dítě znamená alternativu a vítaný chvilkový únik, anebo již hrozí závislostní chování,“ upozorňuje Lenka Eckertová.

S tím souhlasí i MUDr. František Koukolík, jenž se celý život zabývá vztahem mezi mozkiem a chováním, a podle kterého je v současnosti zvláště pro přemýšlivé děti překážkou také distanční forma přenosu informací. *„Technika nedokáže nahradit kontakt člověka s člověkem, zejména kontakt dítě – dospělý. Živý člověk je zdroj obrovského počtu informací, na které jsme evolučně nastaveni. Stroj jich obnáší jen zlomek, a nadto spoustu těch, na které evolučně nastaveni nejsme,*“ vysvětluje a připomíná, že také schopnost koncentrace je omezená. *„Vysoce motivovaný dospělý se vydrží soustředit asi 20 minut, děti ještě kratší dobu. Jsou nutná přerušení třeba formou drobného vtipu,*“ doporučuje František Koukolík. Přemýšlivé děti podle něj u výuky vydrží, pokud jsou vysoce motivované, v opačném případě je však nuda vede do jejich vlastních světů.

Rodiče i učitelé hrají zásadní roli

Jaká je v aktuální situaci role rodičů? Martin Kozel ji považuje za důležitější i náročnější než kdy jindy. *„Základem je otevřená komunikace a zájem o to, co dětem jde nebo nejde. Rodiče také mohou pomoci s nastavením režimu dne – kdy je čas na práci a kdy na odpočinek. A hodně důležité je také nastavit si realistická očekávání,*“ říká Martin Kozel.

Podle studie však velká část rodičů motivaci svých dětí k učení nezná, o to těžší pak pro ně může být dětem se zvládnutím školy pomoci. *„Zhruba polovina rodičů nám spontánně nebyla schopna odpovědět, co jejich děti motivuje ke studiu. Část dalších se chová spíše reaktivně – například reagují spíše tlakem a nucením, což je někdy nezbytné, ale ne dostačující,*“ vysvětluje Daniel Prokop. V motivování dětí ke studiu však jako ještě důležitější vidí roli učitelů. *„Pokud budeme brát motivaci k učení primárně jako roli rodiny, nezbavíme se v Česku nadstandardně vysokého vlivu sociálního statusu na výsledky studentů, rozdělování kvality škol a ztrát talentů,*“ vyjmenovává sociolog Daniel Prokop.

Martin Kozel považuje učitele za toho, kdo by měl dětem vytvořit podmínky, ve kterých motivace dostane prostor a může se sama probouzet. *„Od učitelů se očekává, že děti něco naučí – číst, psát, počítat. Je ale důležité, aby učitelé uměli vytvořit bezpečné prostředí, v němž se děti učí samy, tím že se snaží věcem přijít na kloub, že spolupracují a sdílejí svoje zkušenosti. Připraví podmínky pro to, aby se děti učily přirozeně a s radostí je jedním z hlavních, ale i nejtěžších úkolů učitele,*“ zdůrazňuje Martin Kozel, podle kterého by se učitelé také měli připravit na to, jaké změny přinese budoucí návrat do škol. *„Pro děti to bude nový impuls, ale nyní nevíme, jaký bude mít vliv na jejich motivaci. Možná pomůže najít ztracený řád, ale možná bude znamenat také narušení nového režimu, který děti obtížně hledaly. Učitelé budou hrát důležitou roli. Do tříd se jim velmi pravděpodobně vrátí trochu jiné děti – dlouhé odloučení určitě bude mít vliv na vztahy, které bude potřeba obnovit,*“ uzavírá Martin Kozel.

- KONEC -

Kontakt pro média:

Martin Plesný, AC&C Public Relations, s.r.o., martin.plesny@accpr.cz, (+420) 604 455 571

Lucia Brinzanik, Nadace RSJ, lucia.brinzanik@rsj.com, (+420) 607 605 051